TYGODNIK KATOLICKI

1865. Grodzisk, 6. Stycznia. № 1.

Tygodnik katolicki wychodzi co tydzień w Piątek. Cena prenumeraty 1 Tal. ćwierćrocznie. Listy z zagranicy adresować należy do Grodziska (Graetz, Grand Duché de Posen.) Redakcya odbiera i odsyła korespondencye frankowane. Rękopisy tylko się na wyraźne, poprzednie żądania zwracają. Po użyciu ulegają niezwłocznie zniszczeniu.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, et Episcopis Universis Gratiam et Communionem Apostolicae Sedis habentibus.

PIUS PP. IX,

Venerabiles Fratres
Salutem et Apostolicam Benedictionem.

Quanta cura ac pastorali vigilantia Romani Pontifices Praedecessores Nostri exsequentes demandatum sibi ab ipso Christo Domino in persona Beatissimi Petri Apostolorum Principis officium, munusque pascendi agnos et oves nunquam intermiserint universum Dominicum gregem sedulo enutrire verbis fidei, ac salutari doctrina imbuere, eumque ab venenatis pascuis arcere, omnibus quidem ac Vobis praesertim compertum, exploratumque est, Venerabiles Fratres. Et sane iidem Decessores Nostri augustae catholicae religionis, veritatis ac justitiae assertores et vindices, de animarum salute maxime solliciti nihil potius unquam habuere, quam sapientissimis suis Litteris, et Constitutionibus retegere et damnare omnes haereses et errores, qui Divinae Fidei nostrae, catholicae Ecclesiae doctrinae, morum honestati, ac sempiternae hominum saluti adversi, graves frequenter excitarunt tempestates, et christianam civilemque rempublicam miserandum in modum funestarunt. Quocirca iidem Decessores Nostri Apostolica fortitudine continenter obstiterunt nefariis iniquorum hominum molitionibus, qui despumantes tamquam fluctus feri maris confusiones suas, ac libertatem promittentes, cum servi sint corruptionis, fallacibus suis opinionibus, et perniciosissimis scriptis catholicae religionis civilisque societatis fundamenta convellere, omnemque virtutem ac justitiam de medio tollere, omniumque animos mentesque depravare, et incautos imperitamque praesertim juventutem a recta morum disciplina avertere, eamque miserabiliter corrumpere, in erroris laqueos inducere, ac tandem ab Ecclesiae catholicae sinu avellere conati sunt.

Jam vero, uti Vobis, Venerabiles Fratres, apprime notum est, Nos vixdum arcano divinae providentiae consilio nullis certe Nostris meritis ad hanc Petri Cathedram evecti fuimus, cum videremus summo animi Nostri dolore horribilem sane procellam tot pravis opinionibus excitatam, et gravissima, ac nunquam satis lugenda damna, quae in christianum populum ex tot erroribus redundant, pro Apostolici Nostri Ministerii officio illustria Praedecessorum Nostrorum vestigia sectantes Nostram extulimus vocem, ac pluribus in vulgus editis encyclicis Epistolis et Allocutionibus in Consistorio habitis, aliisque Apostolicis Litteris praecipuos tristissimae nostrae aetatis errores damnavimus, eximiamque vestram episcopalem vigilantiam excitavimus et universos catholicae Ecclesiae Nobis carissimos fi-

Czcigodnym Braciom Patriarchom, Prymasom, Arcybiskupom, i Wszem Biskupom w Łasce i Jedności ze Stolicą Apostolską zostającym.

PIUS PAPIEŻ IX.

Czcigodni Bracia,
Pozdrowienie i Apostolskie Błogosławieństwo.

Z jaką pieczą i pasterską czujnością Biskupi Rzymscy, Poprzednicy Nasi, we wykonywaniu powierzonego sobie od samego Chrystusa Pana w osobie św. Piotra Apostołów Księcia obowiązku i urzędu paszenia baranków i owieczek, nigdy nie ustawali, karmiąc troskliwie powszechną trzodę Pańską słowem wiary, i napawając ją zdrową nauką, wszyscy to wprawdzie wiedzą z opowieści i własnego doświadczenia, a Wy przedewszystkiém Czcigodni Bracia. I zaiste ciż sami Poprzednicy Nasi, świętéj religii katolickiéj, prawdy i sprawiedliwości zwiastunowie i obrońcy, na dusz zbawienie przedewszystkiem baczni, o nic więcéj tyle nie dbali, jak aby swemi arcymądremi Listami i Ustawami odsłaniać i potępiać wszystkie herezye i błędy, które Boskiéj Wierze naszéj, nauce Kościoła katolickiego, uczciwości obyczajów, i wiecznemu ludzi zbawieniu przeciwne, częstokroć ciężkie wzniecały burze, a chrześcijańskie spółeczeństwo i rzeczpospolitą w opłakany sposób zasmucały. Ku temu ciż Poprzednicy Nasi silnie wciąż opierali się przewrotnym złych ludzi knowaniom, którzy plwając jak bałwany dzikiego morza obłędami swemi, i wolność obiecując, chociaż sami są niewolnikami zepsucia, zwodniczemi swemi pomysłami i najprzewrotniejszemi pismami usiłują zachwiać podstawy religii i spółeczeństwa świeckiego, zniweczyć wszystko, co jest cnotą i sprawiedliwością, obałamucić umysły i serca wszystkich niebacznych a mianowicie młodzież od prawéj karności obyczajów odwrócić, i do szczętu zepsuć, na sidła błędu przywieść, a w końcu od łona Kościoła katolickiego oderwać.

A jak Wam, Czcigodni Bracia, dobrze wiadomo, My, zaledwo z niezbadanego wyroku Boskiéj Opatrzności bez Naszéj oczywiście zasługi wyniesieni na tę Katedrę Piotrową, widząc z nieskończonym żalem Naszego serca straszną zaiste burzę tylu przewrotnemi obłędami wznieconą, i te nader ciężkie, żadnym żalem niezrównane klęski, które z tylu fałszów na naród chrześcijański się sypią, w miarę Apostolskiego Naszego Urzędu, idąc w ślad Poprzedników Naszych, podnosiliśmy głos, i kilku ogłoszonemi okólnemi Listami i Allokucyami na Konsystorzu mianemi, jako też innemi Apostolskiemi listami potępiliśmy główne błędy nader smutnego wieku naszego, pobudzaliśmy przedziwną czujność waszą biskupią i napominaliśmy usilnie wszystkich katolickiego Kościoła przenajdroższych nam sy-

lios etiam monuimus et exhortati sumus, ut tam dirae contagia pestis omnino horrerent et devitarent. Ac praesertim Nostra prima Encyclica Epistola die 9 novembris anno 1846 Vobis scripta, binisque Allocutionibus, quarum altera die 9 decembris anno 1854, altera vero 9 juni anno 1862 in Consistorio a Nobis habita fuit, monstrosa opinionum portenta damnavimus, quae hac potissimum aetate cum maximo animarum damno, et civilis ipsius societatis detrimento dominantur, quaeque non solum catholicae Ecclesiae, ejusque salutari doctrinae ac venerandis juribus, verum etiam sempiternae naturali legi a Deo in omnium cordibus insculptae, rectaeque rationi maxime adversantur, et ex quibus alii prope omnes originem habent errores.

Etsi autem haud omiserimus potissimos hujusmodi errores saepe proscribere ut reprobare, tamen catholicae Ecclesiae causa, animarumque salus Nobis divinitus commissa, atque ipsius humanae societatis bonum omnino postulant, ut iterum pastoralem vestram sollicitudinem excitemus ad alias pravas profligandas opiniones, quae ex eisdem erroribus, veluti ex fontibus erumpunt. Quae falsae ac perversae opiniones eo magis detestandae sunt, quod eo potissimum spectant, ut impediatur et amoveatur salutaris illa vis, quam catholica Ecclesia ex divini sui Auctoris institutione, et mandato libere exercere debet usque ad consummationem saeculi non minus erga singulos homines, quam erga nationes, populos summosque eorum Principes, utque de medio tollatur mutua illa inter Sacerdotium et Imperium consiliorum societas et concordia, quae rei cum sacrae tum civili fausta semper extitit ac salutaris [1]. Etenim probe noscitis, Venerabiles Fratres, hoc tempore non paucos reperiri, qui civili consortio impium absurdumque Naturalismi, uti vocant, principium applicantes audent docere, „optimam societatis publicae rationem, civilemque progressum omnino requirere, ut humana societas constituatur et gubernetur, nullo habito ad religionem respectu, ac si ea non exísteret, vel saltem nullo facto veram inter falsasque religiones discrimine.“ Atque contra sacrarum Litterarum, Ecclesiae, sanctorumque Patrum doctrinam, asserere non dubitant, „optimam esse conditionem societatis, in qua Imperio non agnoscitur officium coercendi sancitis poenis violatores catholicae religionis, nisi quatenus pax publica postulet.“ Ex qua omnino ialsa socialis regiminis idea haud timenterroneam ilam fovere opinionem catholicae Ecclesiae, animarumque saluti maxime exitialem a rec. mem. Gregorio XVI. praedecessore Nostro deliramentum appellatam [2], nimirum „libertatem conscientiae, et cultuum esse proprium cujuscumque hominis jus, quod lege proclamari, et asseri debet in omni recte constitute societate, et jus civibus inesse ad omnimodam libertatem nulla vel ecclesiastica, vel civili auctoritate coarctandam, quo suos conceptus quoscumque sive voce, sive typis, sive alia ratione palam publiceque manifestare, ac declarare valeant.“ Dum vero id temere affirmant, haud cogitant et considerant, quod libertatem perditionis [3] praedicant, et quod „si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, nunquam deesse poterunt, qui veritati audeant resultare, et de humanae sapientiae loquacitate confidere, cum hanc nocentissimam vanitatem quantum

1) Gregor. XVI. Epist. encycl. *Mirari* 15. aug. 1832.
2) Eadem Encycl. *Mirari.*
3) S. Aug. Epist. 105 al. 166.

nów, aby przed zarazą tak zjadliwego powietrza pod wszelkim względem z obrzydzeniem się chronili. Mianowicie w pierwszéj Naszéj Encyklice z dnia 9. Listopada roku 1846 do Was wydanéj, i w dwu Allokucyach, z których pierwszą dnia 9. Grudnia roku 1854, drugą zaś 9. Czerwca roku 1862 na Konsystorzu mieliśmy, potępiliśmy potworne obłędów rodzaje, które osobliwie w wieku naszém z nieobliczoną szkodą dusz i z krzywdą samego świeckiego spółeczeństwa panują, które wręcz się sprzeciwiają nietylko katolickiemu Kościołowi, jego zbawiennéj nauce i czcigodnym prawom, ale także odwiecznemu prawu natury, wyrytemu we wszystkich sercach, a z których inne wszystkie niemal błędy biorą swój początek.

A chociaż nie omieszkaliśmy najgłówniejsze błędy tego rodzaju częstokroć karcić i potępiać, to przecież sprawa katolickiego Kościoła i zbawienie dusz od Boga Nam powierzone, a wreście samo dobro spółeczeństwa ludzkiego wymagają, byśmy na nowo pobudzili baczność waszą pasterską do zwalczania innych przewrotnych pomysłów, które z onychże błędów, jako ze źródlisk tryskają. Które to błędne a przewrotne pomysły tem więcéj odrzucać należy, że ku temu osobliwie dążą, by uchylić i zwichnąć zbawienny ów wpływ, który Kościół katolicki z ustanowienia i rozkazu boskiego swego Założyciela winien swobodnie wykonywać aż do skończenia świata nie tylko na ludzi pojedyńczych, jak nadto na narody, ludy i przedniejsze ich Książęta, by daléj usunąć ów pomiędzy Kapłaństwem a Władzą świecką stósunek wzajemny i zgodny, który się zawsze okazywał tak pomyślnym i zbawiennym równie dla sprawy duchownych jak i dla świeckich. [1]) Boć wiecie dobrze Czcigodni Bracia, że w naszych czasach wielu jest takich, co pragnąc spółeczeństwo świeckie według bezbożnéj i niedorzecznéj zasady naturalizmu, jak się wyrażają urządzać, śmią utrzymywać, że „najlepsza forma rzeczypospolitéj, i postęp spraw doczesnych wymaga koniecznie, aby towarzystwo ludzkie rządziło się prawem i ustawami bez względu wszelkiego na religią, jakoby jéj wcale nie było, albo przynajmniéj bez wszelkiéj różnicy pomiędzy prawdziwą religią a fałszywemi.“ I nie wahają się twierdzić wbrew nauce Pisma świętego, Kościoła, i Ojców świętych, „że ta jest najlepsza forma spółeczeństwa, gdzie Rządowi nie przyznaje się obowiązek powściągania karami ustanowionemi gwałcicieli religii katolickiéj, chyba że pokój publiczny tego jakkolwiek wymagać będzie.“ — Z tego zupełnie fałszywego wyobrażenia o rządzie spółecznym nie lękają się wywodzić onéj błędnéj dusz zbawieniu tak zgubnéj nauki o Kościele katolickim, którą świętéj pamięci Grzegórz XVI. poprzednik nasz obłąkaniem nazwał, [2]) to jest: „że wolność sumienia i wyznań jest przyrodzoném prawem każdego człowieka, które należy prawami ogłosić i zabezpieczyć w każdém dobrze urządzoném spółeczeństwie, i że wszyscy obywatele mają nieograniczoną wolność do wszystkiego, któréj się nie godzi żadną powagą bądź duchowną bądź świecką ograniczać, w ogłaszaniu głośném i publiczném pomysłów swoich bądź mową, bądź drukiem, bądź w jakikolwiek inny sposób do powszechnéj wiadomości.“ A podczas gdy rzeczy takie swywolnie utrzymują, nie myślą ani się zastanawiają nad tém, że sami utratę wolności gotują, i że [3]) „jeżeli ludzkim namowom wolno zawsze być

1) Gregor. XVI. Epist. encycl. *Mirari* 15. aug. 1832.
2) Eadem Encycl. *Mirari.*
3) S. Aug. Epist. 105. al. 166.

debeat fides et sapientia christiana vitare, ex ipsa Domini nostri Jesu-Christi institutione cognoscat [4]).“

Et quoniam ubi a civili societate fuit amota religio, ac repudiata divinae revelationis doctrina et auctoritas, vel ipsa germana justitiae humanique juris notio tenebris obscuratur et amittitur, atque in verae justitiae legitimique juris locum materialis substituitur vis, inde liquet cur nonnulli certissimis sanae rationis principiis penitus neglectis posthabitisque audeant conclamare, „voluntatem populi, publica, quam dicunt, opinione vel alia ratione manifestatam constituere supremam legem ab omni divino humanoque jure solutam, et in ordine politico facta consummata, eo ipso quod consummata sunt vim juris habere.“ Verum ecquis non videt, planeque sentit, hominum societatem religionis ac verae justitiae vinculis solutam nullum aliud profecto propositum habere posse, nisi scopum comparandi, cumulandique opes, nullamque aliam in suis actionibus legem sequi, nisi indomitam animi cupiditatem inserviendi propriis voluptatibus et commodis? Eapropter hujusmodi homines acerbo sane odio insectantur Religiosas Familias quamvis de re christiana, civili, ac litteraria summopere meritas, et blaterant, easdem nullam habere legitimam existendi rationem, atque ita hereticorum commentis plaudunt. Nam ut sapientissime rec. mem. Pius VI. Decessor Noster docebat „regularium abolitio laedit statum publicae professionis consiliorum evangelicorum, laedit vivendi rationem in Ecclesia commendatam tamquam Apostolicae doctrinae consentaneam, laedit ipsos insignes fundatores, quos super altaribus veneramur, qui non nisi a Deo insiprati eas constituerunt societates [5]).“ Atque etiam impie pronunciant, auferendam esse civibus Ecclesiae facultatem „qua eleemosynas christianae caritatis causa palam erogare valeant,“ ac de medio tollendam legem „qua certis aliquibus diebus opera servilia propter Dei cultum prohibentur“ fallacissime praetexentes, commemoratam facultatem et legem optimae publicae oeconomiae principiis obsistere. Neque contenti amovere religionem a publica societate, volunt religionem ipsam a privatis etiam arcere familiis. Etenim funestissimum *Communismi* et *Socialismi* docentes ac profitentes errorem asserunt „societatem domesticam seu familiam totam suae existentiae rationem a jure dumtaxat civili mutuari; proindeque ex lege tantum civili dimanare ac pendere jura omnia parentum in filios, cum primis vero jus institutionis, educationisque curandae.“ Quibus impiis opinionibus, machinatio nibusque in id praecipue intendunt fallacissimi isti homines, ut salutifera catholicae Ecclesiae doctrina ac vis a juventutis institutione et educatione prorsus eliminetur, ac teneri flexibilesque juvenum animi perniciosis quibusque erroribus, vitiisque misere inficiantur ac depraventur. Siquidem omnes, qui rem tum sacram, tum publicam perturbare, ac rectum societatis ordinem evertere, et jura omnia divina et humana delere sunt conati, omnia nefaria sua consilia, studia et operam in improvidam praesertim juventutem decipiendam ac depravandam, ut supra innuimus, semper contulerunt, omnemque spem in ipsius juventutis corruptela

[4]) S. Leo Epist. 164 al. 133. § 2 dit. Ball.
[5]) Epist. ad Card. de la Rochefoucauld, 10 martii 1791.

ma rozprawiać w tę i ową stronę, to nigdy na takich nie zbędzie, którzy nie przestaną prawdzie przeciwić się i dufać w wielomowność ludzkiéj mądrości, choć wiedzą dobrze z saméj nauki Pana naszego Jezusa Chrystusa, jak ostróżnie tejże najzgubniejszéj próżności unikać powinny wiara i mądrość chrześcijańska.“ [4])

A ponieważ gdzie od spółeczeństwa świeckiego oddalają religią i precz odmiatają naukę i powagę objawienia boskiego, tam nawet samo przyrodzone uczucie sprawiedliwości i prawa ludzkiego zaciemnia się i traci, a w miejsce szczeréj sprawiedliwości i władzy prawowitéj wstępuje przemoc cielesna, ztąd tłómaczy się, dla czego ludzie niektórzy, wręcz gardząc i pomiatając wszystkiemi zasadami zdrowego rozsądku, śmią obwoływać, że: „wola ludu, nazwana opinią publiczną, lub w inny jakikolwiek sposób objawiona stanowi najwyższe prawo, niezależne od wszelkiego boskiego i ludzkiego prawa, i że czyny w porządku politycznym dokonane, dla tego samego, że są dokonane, mocy prawa nabywają.“ Alećż któż nie widzi i nie czuje głęboko, że towarzystwo ludzkie rozkiełznane z hamulca religii i prawdziwéj sprawiedliwości nie może mieć zaiste celu innego, jak zbijanie i gromadzenie bogactw, nie może innêm w swych postępkach rządzić się prawem, jak wyuzdaną namiętnością duszy służenia własnym roskoszom i zachceniom? I dla tego ludzie takowi z zaciętą prawdziwie nienawiścią prześladują zakony kościelne, chociaż rzeczypospolitéj chrześcijańskiéj, sprawie państwa i nauk tyle zasłużone, i gadają kłamliwie, że nie masz słusznego powodu do ich utrzymania, a ztąd potwierdzają fałszywe heretyków obelgi. Bo jak świętéj pamięci Pius VI Poprzednik nasz niedawno nauczał: „zniesienie zakonów przynosi krzywdę publicznemu wyznawaniu rad ewangelicznych, krzywdę sposobowi życia zaleconemu w Kościele jako zgodne z nauką Apostolską, krzywdę samym przedziwnym założycielom, których na óltarzach czcimy, a którzy z boskiego tylko natchnienia te zgromadzenia ustanowili.“ [5]) Do tego głośno obwołują, że należy członkom Kościoła powściągnąć prawa „dawania publicznie z miłosierdzia chrześcijańskiego jałmużny“ i że trzeba znieść prawo „które w pewne dnie dla nabożeństw publicznych zakazuje służebnych robót,“ utrzymując jaknajbłędniéj, że one prawa przerzeczone stoją na przeszkodzie dobréj ekonomii powszechnéj. I niedosyć na têm, że usuwają religią z rzeczypospolitéj, chcą nadto też religią wykluczyć nawet z grona rodziny domowéj. Boć wyznając i głosząc najzgubniejszy obłęd *Kommunizmu* i *Socyalizmu*, twierdzą, że: „towarzystwo domowe czyli rodzinne opiera się li tylko na podstawie prawa cywilnego; i że ztąd tylko na mocy tegoż prawa cywilnego wykonywają rodzice swe prawa wobec dzieci, a mianowicie prawo pieczy nad nauką i wychowaniem.“ Temi to pomysłami i knowaniami do tego mianowicie dążą owi najprzewrotniejsi ludzie, aby zbawienna Kościoła katolickiego nauka i wpływ jego uchylony został zupełnie od wychowania i kształcenia młodzieży, iżby zatem miękkie jeszcze i giętkie dusze młodzieży zaraziły się i popsowały nikczemnie wszystkiemi temi zgubnemi błędami i nałogami. Boć wszyscy, co dążyli do wywrócenia tak kościelnego jak cywilnego porządku, do zburzenia prawego spółeczeństwa, do zgwałcenia praw boskich i ludzkich, zawsze na to baczyli przedewszystkiém, by wszystkie swe zbrodnicze

[4]) S. Leo Epist. 164. al. 133. § 2 dit. Ball.
[5]) Epist. ad Card. de la Rochefoucauld, 10 martii 1791.

collocarunt. Quocirca nunquam cessant utrumque clerum, ex quo, veluti certissima historiae monumenta splendide testantur, tot magna in christianam, civilem, et litterariam rempublicam commoda redundarunt, quibuscumque infandis modis divexare, et edicere, ipsum Clerum „utpote vero, utilique scientiae et civilitatis progressui inimicum ab omni juventutis instituendae educandaeque cura et officio esse amovendum.“

At vero alii instaurantes prava ac toties damnata novatorum commenta, insigni impudentia audent, Ecclesiae et hujus Apostolicae Sedis supremam auctoritatem a Christo Domino ei tributam civilis auctoritatis arbitrio subiicere, et omnia ejusdem Ecclesiae et Sedis jura denegare circa ea quae ad exteriorem ordinem pertinent. Namque ipsos minime pudet affirmare „Ecclesiae leges non obligare in conscientia, nisi cum promulgantur a civili potestate; acta et decreta Romanorum Pontificum ad religionem et Ecclesiam spectantia indigere sanctione et approbatione, vel minimum assensu potestatis civilis; constitutiones Apostolicas [6], quibus damnantur clandestinae societates sive, in eis exigatur, sive non exigatur juramentum de secreto servando, earumque asseclae et fautores anathemate mulctantur, nullam habere vim in illis orbis regionibus ubi ejus modi aggregationes tolerantur a civili gubernio; excommunicationem a Concilio Tridentino et Romanis Pontificibus latam in eos, qui iura possessionesque Ecclesiae invadunt, et usupant, niti confusione ordinis spiritualis, ordinisque civilis ac politici ad mundanum dumtaxat bonum prosequemdum; Ecclesiam nihil debere decernere, quod obstringere possit fideiium conscientias in ordine ad usum rerum temporalium; Ecclesiae jus non competere violatores legum suarum poenis temporalibus coercendi; conforme esse sacrae theologiae, jurisque publici principiis, bonorum proprietatem quae ab Ecclesia, a Familiis religiosis, aliisque locis piis possidentur, civili gubernio asserere, et vindicare.“ Neque erubescunt palam publiceque profiteri haereticorum effatum et principium, ex quo tot perversae oriuntur sententiae, atque errores. Dictitant enim „Ecclesiasticam potestatem non esse jure divino distinctam et independentem a potestate civili, neque ejusmodi distinctionem, et independentiam servari posse, quin ab Ecclesia invadantur et usurpentur essentialia jura potestatis civilis. „Atque silentio praeterire non possumus eorum audaciam, qui sanam non sustinentes doctrinam contendunt „illis Apostolicae Sedis judiciis, et decretis, quorum objectum ad bonum generale Ecclesiae, ejusdemque jura, ac disciplinam spectare declaratur, dummodo fidei morumque dogmata non attingat, posse assensum et obedientiam detrectari absque peccato, et absque ulla catholicae professionis jactura.“ Quod quidem quantopere adversetur catholico dogmati plenae potestatis Romano Pontifici ab ipso Christo Domino divinitus collatae universalem pascendi, regendi, et gubernandi Ecclesiam, nemo est qui non clare aperteque videat et intelligat.

In tanta igitur depravatarum opinionum perversi-

[6]) Clement. XII. „In eminenti.“ Benedict. XIV. „Providas Romanorum.“ Pii VII. „Ecclesiam.“ Leonis XII. „Quo graviora.“

zamachy, zamiary i usiłowania zwrócić nasamprzód na uwiedzenie i popsucie niebacznéj młodzieży, jakeśmy to już nadmienili, i wszelkie nadzieje swoje pokładają na zepsuciu tejże młodzieży. I dla tego nie przestają najniegodziwiéj nacierać wszelkiemi siłami na duchowieństwo tak zakonne jak świeckie, które jak niemylne świadectwa dziejów tego świetnie dowodzą, tyle dobrodziejstw zlewało na sprawę Kościoła, państwa i nauk, twierdząc, że toż duchowieństwo „jako korzystnemu postępowi nauk i cywilizacyi sprzeciwne, oddalić należy od wszelkiego urzędu i dozoru nad wykształceniem i wychowaniem młodzieży.“ —

Inni znowu odnawiając złośliwe i tylekroć potępione kłamstwa nowatorów, śmią najbezczelniéj najwyższą Władzę Kościoła i téj Apostolskiéj Stolicy, od Chrystusa Pana postanowioną poddawać pod zarząd władzy świeckiéj i zaprzeczać wszystkich tegóż Kościoła i tejże Stolicy praw w obrębie spraw doczesnego porządku. Boć ani wstydzą się twierdzić, że: „prawa Kościoła nie zobowięzują w sumieniu, tylko wtedy gdy są ogłoszone przez władzę świecką: że rozporządzenia i wyroki Rzymskich Biskupów tyczące się religii i Kościoła potrzebują uchwalenia i potwierdzenia, albo przynajmniéj zezwolenia władzy świeckiéj; że ustawy Apostolskie, [6]) potępiające tajne towarzystwa, zarówno czy się w nich wymaga przysięgi zachowania tajemnicy lub nie, i karzące anathematem zwolenników tychże towarzystw jako też ich rozkrzewicieli, nie mają żadnéj wagi w tych stronach świata, gdzie takie towarzystwa od rządów świeckich bywają cierpiane; że exkomunikacya przez sobór Trydencki i Rzymskich Biskupów wyrzeczona na tych, którzy nagabują prawa i posiadłości Kościoła i one sobie przywłaszczają, pochodzi z pomięszania porządku duchownego i porządku świeckiego i politycznego, ku temu celowi, by prawa władzy świeckiéj pokrzywdzić; że Kościół nic nie powinien stanowić, coby mogło wiązać sumienia wiernych w porządku spraw doczesnych; że Kościołowi nie służy prawo karania karami doczesnemi gwałcicieli praw swoich; że się zgadza z teologią świętą i z zasadami prawa publicznego, by władza świecka posiadanie dóbr będących własnością Kościoła, zakonów i innych zakładów pobożnych, na swoją rzecz zabrała i wymogła.“ — Ani się rumienią wręcz publicznie głosić zdania i zasady heretyków, z którego tyle przewrotnych powstaje przesądów i obłędów. Bo powiadają, że: „Władza Kościelna nie jest z prawa boskiego odrębną i niezawisłą od władzy świeckiéj, i że takie rozróżnienie i niezawisłość taka nie da się utrzymać bez napaści i przywłaszczenia praw zasadniczych władzy świeckiéj ze strony Kościoła.“ I niemożemy milczeniem pominąć zuchwalstwa tych ludzi, co nie znosząc zdrowéj nauki utrzymują, że: „godzi się takim wyrokom i postanowieniom Stolicy Apostolskiéj, które mają mieć na celu dobro powszechne Kościoła, jego prawa i karność, byle tylko nie dotyczyły się dogmatów wiary i obyczajów, odmawiać przyzwolenia i posłuszeństwa bez grzechu i bez najmniejszego uszczerbku prawowierności katolickiéj.“ — A jak wielce się to sprzeciwia dogmatowi pełnomocnictwa zleconego Rzymskiemu Biskupowi od samego Chrystusa Pana w paszeniu, rządzeniu i kierowaniu powszechnego Kościoła, któż tego nie widzi naocznie i nie pojmuje należycie?

W takim więc odmęcie zdań powszechnych, My

[6]) Clement XII. „In eminenti.“ Benedict XIV. „Providas Romanorum.“ Pii VII. „Ecclesiam.“ Leonis XII. „Quo graviora.“

tate, Nos Apostolici Nostri officii probe memores, ac de sanctissima nostra religione, de sana doctrina, et animarum salute Nobis divinitus commissa, ac de ipsius humanae societatis bono maxime solliciti, Apostolicam Nostram vocem iterum extollere existimavimus. Itaque omnes et singulas pravas opiniones ac doctrinas singillatim hisce Litteris commemoratas auctorite Nostra Apostolica reprobamus, proscribimus atque damnamus, easque ab omnibus catholicae Ecclesiae filiis, veluti reprobatas, proscriptas atque damnatas omnino haberi volumus et mandamus.

Ac praeter ea, optime scitis, Venerabiles Fratres, hisce temporibus omnis veritatis justitiaeque osores, et acerrimos nostrae religionis hostes, per pestiferos libros, libellos, et ephemerides toto terrarum orbe dispersas populis illudentes, ac malitiose mentientes alias impias quasque disseminare doctrinas. Neque ignoratis, hac etiam nostra aetate, nonnullos reperiri, qui satanae spiritu permoti, et incitati eo impietatis devenerunt, ut Dominatorum Dominum Nostrum Jesum Christum negare, ejusque Divinitatem scelerata procacitate oppugnare non paveant. Hic vero haud possumus, quin maximis meritisque laudibus Vos efferamus, Venerabiles Fratres, qui episcopalem vestram vocem contra tantam impietatem omni zelo attollere minime omisistis.

Itaque hisce Nostris Litteris Vos iterum amantissime alloquimur, qui in sollicitudinis Nostrae partem vocati summo Nobis inter maximas Nostras acerbitates solatio, laetitiae, et consolationi estis propter egregiam, qua praestatis religionem, pietatem, ac propter mirum illum amorem, fidem, et observantiam, qua Nobis et huic Apostolicae Sedi concordissimis animis obstricti gravissimum episcopale vestrum ministerium strenue ac sedulo implere contenditis. Eteinim ab eximio vestro pastorali zelo expectamus, ut assumentes gladium spiritus, quod est verbum Dei, et confortati in gratia Domini Nostri Jesu Christi velitis ingeminatis studiis quotidie magis prospicere, ut fideles curae vestrae concrediti „abstineant ab herbis noxiis, quas Jesus Christus non colit, quia non sunt plantatio Patris [7].“ Atque eisdem fidelibus inculcare nunquam desinite, omnem veram felicitatem in homines ex augusta nostra religione, ejusque doctrina et exercitio redundare, ac beatum esse populum, cujus Dominus Deus ejus [8]. Docete „catholicae Fidei fundamento regna subsistere [9]), et nihil tam mortiferum, tam praeceps ad casum, tam expositum ad omnia pericula, si hoc solum nobis putantes posse sufficere, quod liberum arbitrium, cum nasceremur, accepimus, ultra jam a Domino nihil quaeramus, idest, auctoris nostri obliti, ejus potentiam, ut nos ostendamus liberos, abjuremus [10]). Atque etiam ne omittatis docere regiam potestatem non ad solum mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiae praesidium esse collatam [11]), et nihil esse quod civitatum Principibus, et Regibus majori fructui, gloriaeque esse possit, quam si, ut sapientissimus fortissimusque alter Praedecessor Noster S. Felix Zenoni Imperatori perscribebat,

[7]) S. Ignatius M. ad Philadelph. 3.
[8]) Psal. 143.
[9]) S. Caelest. epist. 22 ad Synod. Ephes. apud Const. p. 1200.
[10]) S. Innocent. 1 epist. 29 ad Episc. conc. Carthag. apud Const. p. 891.
[11]) S. Leo Epist. 156 al. 125.

pamiętni jak należy na obowiązek Nasz Apostolski, a o zdrową naukę i dusz zbawienie od Boga Nam poruczone, jako też o dobro samego rodzaju ludzkiego jaknajmocniéj troskliwi, postanowiliśmy na nowo podnieść głos Nasz apostolski. Ztąd też wszystkie wobec i każdy z osobna błąd przewrotny i przesąd poszczególe wymienione w tym Liście powagą Naszą apostolską karcimy, naganiamy i potępiamy, jako też chcemy i rozkazujemy, iżby takowe od wszystkich katolickiego Kościoła dzieci miano za skarcone, naganione i potępione.

A i prócz tego wiecie doskonale, Czcigodni Bracia, że w tych czasach wrogi wszelkiéj prawdy i sprawiedliwości a najzaciętsi naszéj religii nieprzyjaciele, w zapowietrzonych książkach, pisemkach i dziennikach rozlanych po całym świecie, urągając się z ludów, kłamiąc niegodziwie, rozsiewają inne bezbożne najróżnorodniejsze zasady. Ani wam tajno, że również za tych dni naszych, są i tacy ludzie, co duchem szatana pobudzeni i powodowani do téj doszli bezbożności, że zaprzeczają bytności Króla i Pana Naszego Jezusa Chrystusa, i że się nie lękają zbrodniczém zuchwalstwem Bóstwo Jego nagabać. I tutaj już nie możemy się wstrzymać od tego, by z największemi i zasłużonemi pochwałami do Was się nie odezwać, Czcigodni Bracia, którzyście biskupi głos wasz nie wahali się podnieść z wszelką gorliwością przeciw takiéj bezbożności. —

Ztąd też w tym naszym liście nanowo we wszelkiéj miłości przemawiamy do Was, którzy powołani do udziału w troskach Naszych jesteście Nam najwyższą w okropnych goryczach naszych pociechą, radością i rozweseleniem dla szczególnéj jaką się odznaczacie religii, pobożności i dla przedziwnéj dochowanéj nam miłości, wiary i poszanowania, z któremi, Nam będąc i téj Apostolskiéj Stolicy oddani, najjednozgodniejszym umysłem staracie się nader ciężki biskupi wasz urząd godnie i troskliwie wypełniać. Otóż spodziewamy się po znakomitéj waszéj pasterskiéj gorliwości, że uzbroiwszy się w oręż ducha, to jest w słowo Boże, i wzmocnieni w łasce Pana Naszego Jezusa Chrystusa zechcecie podwojonemi usiłowaniami codzień więcéj na to baczyć, aby wierni pieczy waszéj powierzeni „wstrzymywali się od szkodliwych pastwisk, których Jezus Chrystus nie dzierży, dla tego, że nie są szczepieniem Ojca.“ [7]) To też nie przestawajcie w tychże wiernych wpajać, że wszelka szczęśliwość na człowieka z naszéj świętéj religii, z jéj wiary i z jéj uczynków płynie, i że szczęśliwy jest naród, którego Pan Bogiem jego. [8]) Nauczajcie, że „na zasadach katolickiéj wiary królestwa stoją, [9]) i że nic nie jest tak zgubnego, nic tak do upadku nie wiedzie, nic tak pewnéj nie gotuje zguby, jak myśląc, że to nam jedno może wystarczyć, iżeśmy przy narodzeniu wolną wolę odebrali, już o nic więcéj Pana nie błagać, to jest, zapomniawszy o stwórcy naszym, jego potęgi się wyprzysiądz, by tylko wolnymi się pokazać.“ [10]) A nie zapominajcie nauczać, że „władza królewska nie tylko do rządzenia światem, ale co najwięcéj dla obrony Kościoła jest daną, [11]) i że nic nie może być dla książąt rzeczypospolitych, i dla

[7]) S. Ignatius M. ad Philadelph. 3.
[8]) Psal. 143.
[9]) S. Caelest. epist. 22 ad Synod. Ephes. apud Const. p. 1200.
[10]) S. Innocent. 1 epist. 29 ad Episc. conc. Carthag. apud Const. p. 891.
[11]) S. Leo Epist. 156. al. 125.

Ecclesiam catholicam..... sinant uti legibus suis, nec libertati ejus quemquam permittant obsistere..... Certum est enim hoc rebus suis esse salutare, ut, cum de causis Dei agitur, juxta ipsius costitutum, regiam voluntatem Sacerdotibus Christi studeant subdere, non praeferre [12]."

Sed si semper, Venerabiles Fratres, nunc potissimum in tantis Ecclesiae, civilisque societatis calamitatibus, in tanta adversariorum contra rem catholicam, et hanc Apostolicam Sedem conspiratione tantaque errorum congerie, necesse omnino est, ut adeamus cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Quocirca omnium fidelium pietatem excitare existimavimus, ut una Nobiscum Vobisque clementissimum luminum et misericordiarum Patrem ferventissimis humillimisque precibus sine intermissione orent, et obsecrent, et in plenitudine fidei semper confugiant ad Dominum Nostrum Jesum Christum, qui redemit nos Deo in sanguine suo, Ejusque dulcissimum Cor flagrantissimae erga nos caritatis victimam enixe jugiterque exorent, ut amoris sui vinculis omnia ad seipsum trahat, utque omnes homines sanctissimo suo amore inflammati secundum Cor Ejus ambulent digne Deo per omnia placentes, in omni bono opere fructificantes. Cum autem sine dubio gratiores sint Deo hominum preces, si animis ab omni labe puris ad ipsum accedant, iccirco caelestes Ecclesiae thesauros dispensationi Nostrae commissos Christi fidelibus Apostolica liberalitate reserare censuimus, ut iidem fideles ad veram pietatem vehementius incensi, ac per Poenitentiae Sacramentum a peccatorum maculis expiati fidentius suas preces ad Deum effundant, ejusque misericordiam et gratiam consequantur.

Hisce igitur Litteris auctoritate Nostra Apostolica omnibus et singulis utriusque sexus catholici orbis fidelibus Plenariam Indulgentiam ad instar Jubilaei concedimus intra unius tantum mensis spatium usque ad totum futurum annum 1865 et non ultra, a Vobis, Venerabiles Fratres, aliisque legitimis locorum Ordinariis statuendum, eodem prorsus modo et forma, qua ab initio supremi Nostri Pontificatus concessimus per Apostolicas Nostras Litteras in forma Brevis die 20 mensis Novembris anno 1846 datas, et ad universum episcopalem vestrum Ordinem missas, quarum initium „Arcano Divinae Providentiae consilio," et cum omnibus eisdem facultatibus, quae per ipsas Litteras a Nobis datae fuerunt. Volumus tamen, ut ea omnia serventur, quae in commemoratis Litteris praescripta sunt, et ea excipiantur, quae excepta esse declaravimus. Atque id concedimus, non obstantibus in contrarium facientibus, quibuscumque, etiam speciali et individua mentione, ac derogatione dignis. Ut autem omnis dubitatio et difficultas amoveatur, earumdem Litterarum exemplar ad Vos perferri jussimus.

„Rogemus, Venerabiles Fratres, de intimo corde et de tota mente misericordiam Dei, quia et ipse addidit dicens: misericordiam autem meam non dispergam ab eis. Petamus et accipiemus, et si accipiendi mora et tarditas fuerit quoniam graviter offendimus,

[12]) Pius VII. Epist. Encycl. *Diu satis.* 15 maii 1800.

Królów ku większemu pożytkowi i ku sławie ich, jako gdy, co nader mądry i odważny inny Poprzednik Nasz św. Felix powagą swą przekładał Zenonowi Cesarzowi, pozwalają Kościołowi katolickiemu praw swych używać, a nie dopuszczają, by się ktokolwiek téj wolności przeciwił. Boć pewna, że im samym korzyść niesie, kiedy w sprawach bożych według bożego postanowienia królewską wolę starają się poddać a nie narzucać kapłanom Chrystusa." [12])

Ale jeżeli zawzdy, Czcigodni Bracia, to dziś szczególnie w takich burzach Kościoła i spółeczeństwa świeckiego, w takiém sprzysiężeniu przeciwników naprzeciw sprawie katolickiéj i téj Stolicy Apostolskiéj, i w takim odmęcie błędów, potrzeba zaiste, byśmy zbliżali się z ufnością do tronu łaski, byśmy dostąpili miłosierdzia, i znaleźli łaskę w przygodnéj pomocy. Ztąd postanowiliśmy pobudzić pobożność wszystkich wiernych, by z Nami i z Wami pospołu najłaskawszego Ojca światła i miłosierdzia w najgorętszych i najpokorniejszych modłach bez przestanku błagali i zaklinali, i w pełności wiary nieustannie uciekali się do Pana Naszego Jezusa Chrystusa, który odkupił nas Bogu w krwi swojéj, by Najsłodsze Serce Jego, tę ofiarę najżywszéj ku nam miłości nieustannie prosili, iżby więzami swéj miłości wszystko ku sobie pociągnął, iżby wszyscy ludzie przenajświętszą swą miłością zapaleni według Serca Jego postępowali godnie Bogu się we wszystkiém podobając, we wszelkie dobre uczynki obfitując. A ponieważ bez wątpienia przyjemniejsze są Bogu modlitwy ludzi, skoro sercem od wszelkiéj zmazy czystém doń się zbliżają, dla tego niebieskie skarby Kościoła naszemu szafunkowi powierzone postanowiliśmy otworzyć z Apostolską szczodrobliwością dla Wiernych Chrystusowych, iżby ciże wierni do prawdziwéj pobożności tém goręcéj zapaleni, i przez Sakrament Pokuty od zmaz grzechów oczyszczeni tém ufniéj modły swe do Boga zanosili, a miłosierdzia i łaski dostępowali.

Tym więc Listem powagą Naszą Apostolską wszem w obec i każdemu z osobna wiernym obojéj płci świata katolickiego udzielamy Odpust Zupełny na sposób Jubileuszu, ale tylko przez czas jednego miesiąca, który Wy, Czcigodni Bracia, w przeciągu całego przyszłego roku a nie późniéj i inni uprawnieni diecezalni ordynariusze wyznaczycie, zupełnie w ten sam sposób i na wzór, jakeśmy na początku Arcykapłaństwa Naszego Najwyższego przepisali w Apostolskim Naszym Liście wydanym we formie Brevis z dnia 20 miesiąca Listopada roku 1846., wysłanym do powszechnego rządu Waszego biskupiego, poczynającym się od słów: „Arcano Divinae Providentiae Consilio" i z temiż zupełnie fakultatami, które w tymże Liście przez Nas udzielone zostały. Chcemy przecież, aby to wszystko zachowano, co w przerzeczonym Liście przepisaném zostało, a wyjęto to, cośmy tam oświadczyli, iż wyjmujemy. I zezwalamy na to wszystko, a niechaj nie stoi na przeszkodzie nic, cobykolwiek ktoś uczynił naprzeciw, chociażby to należało się wspomnieć, wymienić po szczególe i znieść wyraźnie. A iżby wszelką wątpliwość usunąć, rozkazaliśmy, aby exemplarz owego Listu do Was przesłanym był.

„Błagajmy, Czcigodni Bracia, z głębi serca i z całéj duszy miłosierdzia Bożego, albowiem on sam dodał mówiąc: Miłosierdzia zaś mego nie rozproszę od nich. Módlmy się, a odbierzemy, a chociażby zwlekano i odkładano wysłuchanie dla ciężaru win naszych, pukajmy, boć i puka-

[12]) Pius VII. Epist. Encycl. *Diu satis.* 15 maii 1800.

pulsemus, quia et pulsanti aperietur, si modo pulsent ostium preces, gemitus et lacrimae nostrae, quibus insistere et immorari oportet, et si sit unanimis oratio..... unusquisque oret Deum non pro se tantum, sed pro omnibus fratribus, sicut Dominus orare nos docuit [13]).“ Quo vero facilius Deus Nostris, Vestrisque, et omnium fidelium precibus, votisque annuat, cum omni fiducia deprecatricem apud Eum adhibeamus Immaculatam sanctissimamque Deiparam Virginem Mariam, quae cunctas haereses interemit in universo mundo, quaeque omnium nostrum amantissima Mater „tota suavis est... ac plena misericordiae..... omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam praebet, omnium necessitates amplissimo quodam miseratur affectu [14]),“ atque utpote Regina adstans a dextris Unigeniti Filii Sui Domini Nostri Jesu Christi in vestitu deaurato circumamicta varietate, nihil est quod ab Eo impetrare non valeat. Suffragia quoque petamus Beatissimi Petri Apostolorum Principis, et Coapostoli ejus Pauli, omniumque Sanctorum Caelitum, qui facti jam amici Dei pervenerunt ad caelestia regna, et coronati possident palmam, ac de sua immortalitate securi, de nostra sunt salute solliciti.

Denique caelestium omnium donorum copiam Vobis a Deo ex animo adprecantes singularis Nostrae in Vos caritatis pignus Apostolicam Benedictionem ex intimo corde profectam Vobis ipsis Venerabiles Fratres, cunctisque Clericis, Laicisque fidelibus curae vestrae commissis peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die VIII. Decembris anno 1864, decimo a Dogmatica Definitione Immaculatae Conceptionis Deiparae Virginis Mariae.
Pontificatus Nostri Anno Decimonono.

PIVS PP. IX.

[13]) S. Cyprian. Epist. 11.
[14]) S. Bernard. Serm. de duodecim praerogativis B. M. V. ex verbis Apocalyp.

jącemu otworzą, jeżeli tylko do drzwi pukać będą modły, wzdychania i łzy nasze, któremi nalegać i nacierać trzeba, i jeżeli tylko jednomyślna będzie modlitwa. . . . Niechaj każdy nie tylko za siebie samego się modli, ale za wszystkich braci, jako nas modlić się sam Pan nauczył.“ [13]) Aby zaś tém łatwiéj Bóg wysłuchał Naszych i Waszych i modłów i próźb wszystkich wiernych, wzywajmy z wszelką ufnością Orędowniczkę przed Nim naszą, Niepokolaną i Najświętszą Bogarodzicę Dziewicę Maryę, która wszystkie herezye przemogła na całym świecie, i która jest Matką najmiłościwszą nas wszystkich „wszystka słodka. . . . a pełna miłosierdzia,. . . wszystkim się daje przystępną, wszystkim najłagodniejszą, wszystkich potrzeby nieobjętą ogarnia miłością“ [14]) i jako Królowa stojąc na prawicy Jednorodzonego Syna Swego Pana Naszego Jezusa Chrystusa w złocistém odzieniu, otoczona rozmaitością, wszystko od Niego uprosić jest można. Prośmy także o wstawienie się Błogosławionego Piotra Apostołów Księcia i Współapostoła jego Pawła, i wszystkich Świętych Niebian, którzy już stawszy się przyjaciołmi Boga stanęli w przybytkach niebieskich, i uwieńczeni dzierzą palmę, a o swą nieśmiertelność bezpieczni, o nasze zbawienie się troszczą.

W końcu błagając dla Was o obfitość wszystkich darów niebieskich od Boga z całego serca na zadatek szczególnéj naszéj ku Wam miłości Apostolskie Błogosławieństwo z głębi duszy pochodzące Wam samym Czcigodni Bracia, i wszystkim Duchownym i Świeckim wiernym waszéj pieczy powierzonéj najmiłościwiéj udzielamy.

Dan w Rzymie u św. Piotra, dnia VIII. Grudnia roku 1864., dziesiątego od Dogmatycznéj Definicyi Niepokalanego Poczęcia Bogarodzicy Dziewicy Maryi. Arcykapłaństwa naszego, Roku Dziewiętnastego.

PIUS PP. IX.

[13]) S. Cyprian. Epist. 11.
[14]) S. Bernard. Serm. de duodecim praerogativis B. M. V. ex verbis Apocalyp.

Syllabus complectens praecipuos nostrae aetatis errores qui notantur in allocutionibus consistorialibus in encyclicis aliisque apostolicis litteris sanctissimi domini nostri Pii papae IX.

§ I.

Pantheismus, Naturalismus et Rationalismus absolutus.

I. Nullum supremum, sapientissimum, providentissimumque Numen divinum exsistit ab hac rerum universitate distinctum, et Deus idem et ac rerum natura et iccirco immutationibus obnoxius, Deusque reapse fit in homine et mundo, atque omnia Deus sunt et ipsissimam Dei habent substantiam; ac una eademque res est Deus cum mundo, et proinde spiritus cum materia, necessitas cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo, et justum cum injusto.

Alloc. Maxima quidem 9 junii 1862.

II. Neganda est omnis Dei actio in homines et mundum.

Alloc. Maxima quidem 9 junii 1862.

III. Humana ratio, nullo prorsus Dei respectu habito, unicus est veri et falsi, boni et mali arbiter, sibi ipsi est lex et naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficit.

Alloc. Maxima quidem 9 junii 1862.

IV. Omnes religionis veritates ex nativa humanae rationis vi derivant; hinc ratio est princeps norma qua homo cognitionem omnium cujuscumque generis veritatum assequi possit ac debeat.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Epist. encycl. Singulari quidem 17 martii 1856.
Alloc. Maxima quidem 9 junii 1862.

V. Divina revelatio est imperfecta et iccirco subjecta continuo et indefinito progressui qui humanae rationis progressioni respondeat.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Maxima quidem 9 junii 1862.

VI. Christi fides humanae refragatur rationi; divinaque revelatio non solum nihil prodest, verum etiam nocet hominis perfectioni.

Epist encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Maxima quidem 9 junii 1862.

VII. Prophetiae et miracula in sacris Litteris exposita et narrata sunt poetarum commenta, et christianae fidei mysteria philosophicarum investigationum summa; et utriusque Testamenti libris mythica continentur inventa; ipseque Jesus Christus est mythica fictio.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Maxima quidem 9 junii 1862.

§ II.

Rationalismus moderatus.

VIII. Quum ratio humana ipsi religioni aequiparetur, iccirco theologicae disciplinae perinde ac philosophicae tractandae sunt.

Alloc. Singulari quadam perfusi 9 decembris 1854.

IX. Omnia indiscriminatim dogmata religionis christianae sunt objectum naturalis scientiae seu philosophiae; et humana ratio historice tantum exculta potest ex suis naturalibus viribus et principiis ad veram de omnibus etiam reconditioribus dogmatibus scientiam

Wykaz zawierający główne naszego wieku błędy, które strofowane zostały w allokucyach konsystorskich, w encyklikach i innych apostolskich listach Ojca Świętego Pana naszego Piusa Papieża IX.

§ I.

Pantheizm, Naturalizm i Racyonalizm zupełny.

I. Nie masz najwyższéj, najmędrszéj i najopatrzniejszéj Istoty boskiéj od świata wszech rzeczy odrębnéj, a Bóg jest to ta sama rzeczy przyroda, dla tego zmianom podlega, a Bóg w rzeczy saméj staje się w człowieku i w świecie, a wszystko Bogiem jest i ma téż samą Boga istotę; a jest Bóg ze światem jedna rzecz i ta sama, i ztąd duch z materyą, konieczność z wolnością, prawda z fałszem, dobre ze złém, i sprawiedliwe z niesprawiedliwém jedném są.

Alloc. Maxima quidem 9. junii. 1862.

II. Zaprzeczać należy wszelkiego wpływu Boga na człowieka i świat.

Alloc. Maxima quidem 9. junii 1862.

III. Rozum ludzki, bez wszelkiego względu na Boga, jest jedynym sędzią prawdy i fałszu, dobrego i złego, sobie samemu jest prawem i przyrodzonemi swemi siłami wystarcza do opatrywania szczęścia ludzi i narodów.

Alloc. Maxima quidem 9. junii 1862.

IV. Wszystkie prawdy religii pochodzą z rodzimej siły rozumu ludzkiego; a ztąd rozum jest pierwotném prawidłem, wédług którego człowiek może i powinien dopiąć poznania wszystkich prawd jakiegokolwiek rodzaju.

Epist. encycl. Qui pluribus 9. novembris 1846.
Epist. encycl. Singulari quidem 17. martii 1856.
Alloc. Maxima quidem 9. junii 1862.

V. Objawienie Boże jest niedoskonałe i dla tego podległe nieustannemu i nieokreślonemu postępowi, któryby się stósował do rozwinięcia rozumu ludzkiego.

Epist. encycl. Qui pluribus 9. novembris 1846.
Alloc. Maxima quidem 9. junii 1862.

VI. Wiara Chrystusa przeciwi się rozumowi ludzkiemu, a boskie objawienie nietylko na nic się nie przyda, ale nadto szkodzi doskonaleniu człowieka.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Maxima quidem 9 junii 1862.

VII. Proroctwa i cuda w księgach świętych wyłożone i opowiadane są bajkami poetów, a tajemnice wiary chrześcijańskiéj osnową filozoficznych poszukiwań; a w księgach obu testamentów zawierają się wymysły mythyczne, a sam Jezus Chrystus jest także mythycznym wymysłem.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Maxima quidem 9 junii 1862.

§ II.

Racyonalizm umiarkowany.

VIII. Ponieważ rozum ludzki równa się saméj religii, dla tego nauki theologiczne tak się traktować winny jak filozoficzne.

Alloc. Singulari quadam perfusi 9 decembris 1854.

IX. Wszystkie bez różnicy dogmata religii chrześcijańskiéj są przedmiotem nauki przyrodniczéj lub filozoficznéj; a rozum ludzki jedynie na drodze historycznéj kształcony może ze swych przyrodzonych sił i zasad dojść do prawdziwéj nauki o wszystkich nawet najgłębszych